

Sygn. akt: I C 723/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 marca 2023 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie: Przewodniczący: sędzia Juliusz Ciejek

Protokolant: sekretarz sądowy Anna Kosowska

po rozpoznaniu w dniu 7 lutego 2023 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. O.**

przeciwko (...) **Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.**

o zapłatę i ustalenie

I. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 33.556 zł 98 gr (trzydzieści trzy tysiące pięćset pięćdziesiąt sześć złotych dziewięćdziesiąt osiem groszy) zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 6 marca 2023 r. do dnia zapłaty,

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 59.093,23 CHF (pięćdziesiąt dziewięć tysięcy dziewięćdziesiąt trzy i 23/100 CHF) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 6 marca 2023 r. do dnia zapłaty,

III. ustala nieistnienie pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu nr (...) z dnia 8 grudnia 2009 r.,

IV. w pozostałym zakresie powództwo oddala,

V. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 11.817 (jedenaście tysięcy osiemset siedemnaście) zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, w tym kwotę 10.817 (dziesięć tysięcy osiemset siedemnaście) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego

Sygn. akt I C 723/21

UZASADNIENIE

W pozwie złożonym w dniu 12 lipca 2021 r. przeciwko mBank powód A. O. wniósł o:

1. zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda kwoty 33.556,98 zł tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanej i pobrania świadczeń nienależnych w okresie od 15.07.2011 r. do 15.01.2021 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od tej kwoty od dnia 18.05.2021 r. do dnia zapłaty,

2. zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda kwoty 59.093,23 CHF tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanej i pobrania świadczeń nienależnych w okresie od 15.07.2011 r. do 15.01.2021 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od tej kwoty od dnia 18.05.2021 r. do dnia zapłaty,

3. ustalenie nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu nr (...) z dnia 08.12.2009 r.

Nadto, powód wniósł o zasądzenie od pozwanego na jego rzecz zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych, w tym opłat skarbowych od pełnomocnictw i kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia prawomocności wyroku do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu strona powodowa wskazała, że istotą sporu pomiędzy stronami pozostaje kwestia oceny zgodności z prawem powstałego stosunku prawnego oraz ocena treści postanowień zawartych w § 1 ust. 3A, § 10 ust. 4, § 12 ust. 5, § 15 ust. 4 umowy dotyczących klauzuli indeksującej świadczenia stron dwoma miernikami wartości określanymi dowolnie przez pozwanego. W ocenie strony powodowej umowa kredytu jest bezwzględnie nieważna. Kwestionowane postanowienia stanowią klauzulę abuzywną zmierzającą do zaburzenia równowagi kontraktowej na wyłączną korzyść pozwanego, który wykorzystał swoją silniejszą pozycję względem konsumenta oraz jego nieświadomość i brak specjalistycznej wiedzy co do ryzyka związanego z oferowanym produktem. Powyższe postanowienia naruszają dobre obyczaje oraz prowadzą do znaczącej nierównowagi praw i obowiązków ze szkodą dla konsumenta, a w konsekwencji są bezskuteczne. Bezskuteczność postanowień prowadzi do nieważności całej umowy. Środki pobrane od powoda przez pozwanego w wyniku wykonywania nieważnej umowy stanowią świadczenie nienależne, którego powód domaga się zasądzenia na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c.

Powód wskazał, że jeżeli wskazane wady prawne umowy nie zostaną ocenione przez Sąd jako stanowiące podstawę do ustalenia nieważności umowy, a jedynie za bezskuteczne w świetle art. 385¹ § 1 k.c. to w wyniku eliminacji kwestionowanych postanowień umowa dalej będzie obowiązywać. W takim przypadku świadczeniem nienależnym pozostawać będzie jedynie część spośród pobranych środków przez pozwanego od powoda. Powód wskazał, że dochodząc zwrotu całości środków pobranych przez pozwanego obejmuje swoim żądaniem również zwrot tej ich części, która pozostawała nienależna pozwanemu w przypadku uznania umowy za obowiązującą w kształcie pozbawionym postanowień abuzywnych (pozew k. 4-17).

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości, a nadto o zasądzenie od powoda na swoją rzecz zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w oparciu o art. 98 § 1¹ k.p.c.

Pozwany zakwestionował dochodzone pozwem roszczenie zarówno co do zasady jak i wysokości. Pozwany zaprzeczył aby:

- powodowi była należna jakakolwiek nadpłata, tym bardziej w kwocie objętej żądaniem pozwu,
- kwestionowane postanowienia były postanowieniami niedozwolonymi, w tym, aby pozostawały w sprzeczności z dobrymi obyczajami oraz aby w sposób rażąco naruszały interes kredytobiorcy, jako konsumenta - o ile powodowi w ogóle przysługuje ten status, co powinno podlegać weryfikacji,
- umowa lub którekolwiek z jej postanowień było dotknięte sankcją nieważności bezwzględnej,
- postanowień umowy nie można było zmienić przed jej zawarciem, zaś powód nie mógł dokonać jakiegokolwiek ingerencji w tekst umowy,
- bank jednostronnie kształtował wysokość zobowiązania powoda, co zakłócałoby równowagę pomiędzy stronami umowy i zwiększało zobowiązanie kredytobiorcy,
- poprzez zawartą umowę bank przyznał sobie uprawnienie do dowolnego kształtowania sytuacji prawnej lub ekonomicznej powoda,
- kwestia ustalania kursu (...) przez bank pozostawała poza wiedzą kredytobiorcy, zaś same kursy pozostawały nieobiektywne i oderwane od kursów rynkowych,

- bank naruszył obowiązki informacyjne względem powoda, w tym zaniechał poinformowania o ryzyku kursowym i ryzyku stopy procentowej,
- wysokość kursu (...) w tabelach banku powodowała nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków stron umowy z niekorzyścią dla powoda,
- powodowi przysługiwał w niniejszej sprawie status konsumenta,
- umowa była niewykonalna po hipotetycznym usunięciu z niej klauzul przeliczeniowych.

Ponadto, pozwany zakwestionował interes prawny powoda w żądaniu o ustalenie. (odpowieź na pozew k. 62-96).

Sąd ustalił, co następuje:

Pozwany (...) S.A. jest następcą prawnym (...) Bank S.A z siedzibą w W.. (dowód: wydruk z Monitora Sądowego i Gospodarczego – k. 22, bezsporne)

Wnioskiem z dnia 1 października 2009 r. powód wystąpił do pozwanego o udzielenie kredytu w kwocie maksymalnie możliwej, zgodnie z warunkami Regulaminu udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w MultiBanku. Waluta kredytu we wniosku została oznaczona jako (...). Celem kredytu była budowa domu jednorodzinnego i refinansowanie nakładów na budowę. Nieruchomość miała zaspokoić potrzeby mieszkaniowe powoda i jego rodziny. W dacie złożenia wniosku kredytowego powód prowadził działalność gospodarczą pod firmą „5 PLUS” A. O., która została zawieszona w dniu 01.05.2020 r. Powód osiągał dochód w różnych walutach.

We wniosku kredytowym powód oświadczył, że po zapoznaniu się z ofertą kredytu w PLN zdecydował, iż dokonuje wyboru kredytu hipotecznego waloryzowanego kursem walut obcych mając pełną świadomość ryzyka związanego z tym produktem, a w szczególności tego, że niekorzystna zmiana kursu waluty oraz wysokości spreadu walutowego spowoduje wzrost comiesięcznych rat spłaty kredytu hipotecznego, wzrost całego zadłużenia, wzrost kosztów obsługi kredytu/pożyczki. Ponadto, powód oświadczył, że został poinformowany o jednoczesnym ponoszeniu ryzyka zmiany stopy procentowej polegającym na tym, w wyniku niekorzystnej zmiany stopy procentowej może ulec zwiększeniu comiesięczna rata kredytu, wartość całego zaciągniętego zobowiązania, wzrost kosztów obsługi kredytu.

Wniosek powoda otrzymał pozytywną decyzję kredytową na kwotę 260.000 zł waloryzowaną do waluty (...).

(dowód: wniosek kredytowy k. 98-105, decyzja kredytowa k. 106-108, wydruk (...) dot. powoda – k. 111, zeznania powoda w charakterze strony k. 133v-134)

W dniu 8 grudnia 2009 r. powód, jako konsument zawarł z pozwanym Bankiem – występującym wówczas pod (...) Bank S.A. z siedzibą w W. – umowę o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem (...) nr (...). Bank udzielił powodowi kredytu w kwocie 260.000 zł w walucie (...) na okres 216 miesięcy od dnia zawarcia umowy do dnia 7 grudnia 2027 r (§ 1 ust. 2, ust. 3 i ust. 4 umowy). Celem kredytu było finansowanie budowy budynku jednorodzinnego realizowanej na działkach gruntu oznaczonych numerami ew.(...) położonych w miejscowości O. przy ul. (...) oraz refinansowanie nakładów poniesionych w związku z budową przedmiotowej nieruchomości (§ 1 ust. 1 i 1A umowy).

(dowód: umowa kredytu nr (...) k. 23-28)

Zawarta przez strony umowa nr (...) zawierała następujące postanowienia:

- waluta waloryzacji Kredytu: (...) (§ 1 ust. 3),
- kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 5 listopada 2009 r. według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosiła 95.102,23 CHF. Kwota niniejsza ma charakter informacyjny i nie stanowi

zobowiązania Banku. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu, może być różna od podanej w niniejszym punkcie (§ 1 ust. 3A),

- prowizja za udzielenie kredytu: 0,00 % kwoty kredytu tj. 0,00 zł (§ 1 ust. 7),

- sposób wypłaty kredytu: kwota 180.000 zł przekazana miała zostać na rachunek kredytobiorcy celem pokrycia kosztów dokończenia budowy oraz kwota 80.000 zł przekazana miała zostać na rachunek kredytobiorcy celem refinansowania poniesionych nakładów związanych z budową przedmiotowej nieruchomości (§ 5 ust.1),

- sposób spłaty kredytu (opcjonalnie): na podstawie nieodwołalnego przez czas trwania niniejszej umowy, zlecenia dokonywania przelewu z rachunku o numerze (...) wskazanego przez kredytobiorcę w celu obciążenia tego rachunku tytułem spłaty kredytu (§ 6 ust. 1),

- kredytobiorca zleca i upoważnia Bank do pobierania środków pieniężnych na spłatę kapitału i odsetek z tytułu udzielonego kredytu z rachunku MultiKonto określonego w § 6. Niniejsze zlecenie jest nieodwołalne i wygasa po całkowitym rozliczeniu kredytu. Kredytobiorca zobowiązany jest zapewnić na rachunku MultiKonto określonego w § 6, w terminach zawartych w Harmonogramie Spłat, środki odpowiadające wysokości wymagalnej raty kapitału i odsetek (§ 11B),

- kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej, która w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona jest w wysokości określonej w § 1 ust. 8, z zastrzeżeniem § 29 ust. 2 pkt 1⁶ (§ 9 ust. 1 umowy),

- na dzień wydania decyzji kredytowej przez Bank oprocentowanie kredytu wynosi 7,09 %, marża Banku wynosi 6,80 % z zastrzeżeniem § 29 ust. 2 pkt 1⁶. Dniem wydania decyzji kredytowej jest 03.12.2009 r. W okresie ubezpieczenia spłaty Kredytu w (...) SA dokonanego zgodnie z § 3 ust. 6 marża banku kredytu ulega podwyższeniu o 1,50 p.p. i wynosi 8,30%. Po zakończeniu okresu tego ubezpieczenia marża Banku ulega obniżeniu o 1,50 p.p. poczynając od dnia następnego po dniu uprawomocnienia się wpisu hipoteki na rzecz banku (§ 1 ust. 8),

- w przypadku rezygnacji kredytobiorców z (...) Spłaty Rat Kredytu, o którym mowa w ust. 7 D marża banku zostanie zwiększona o 0,20 p.p. począwszy od dnia wymagalności raty kapitałowo-odsetkowej lub raty odsetkowej płatnej w najbliższym terminie płatności, z zastrzeżeniem § 29 ust. 2 pkt 3⁶ (§ 1 ust. 9)

- oprocentowanie dla należności przeterminowanych w stosunku rocznym w dniu wydania decyzji kredytowej przez Bank wynosi 11,99 % z zastrzeżeniem § 29 ust. 2 pkt 3⁶ (§ 1 ust. 10),

- wysokość zmiennej stopy procentowej w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M dla waluty, w której został udzielony kredyt z dnia 29.09.2009 r. wynoszącą 0,29 %, powiększoną o stałą w całym okresie kredytowania marżę Banku w wysokości 6,80%, o której mowa w § 1 ust. 8 oraz § 19 ust. 2 pkt 1⁶ (§ 9 ust. 2 umowy),

- Bank, co miesiąc dokona porównania aktualnie obowiązującej stawki bazowej LIBOR 3M ze stawką bazową ogłaszaną przedostatniego dnia roboczego poprzedniego miesiąca i dokona zmiany wysokości oprocentowania kredytu w przypadku zmiany stawki bazowej o co najmniej 0,10 p.p. (§ 9 ust. 3),

- kredytobiorca zobowiązuje się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo-odsetkowych określonych w § 1 ust. 5, w terminach i kwotach zawartych w Harmonogramie spłat (§ 10 ust. 1),

- harmonogram spłat Kredytu stanowi załącznik nr 1 i jest doręczany Kredytobiorcy listem poleconym w terminie 14 dni od daty uruchomienia Kredytu. Harmonogram spłat jest sporządzany w (...) (§ 10 ust. 2),

- raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§ 10 ust. 4),

- wcześniejsza spłata całości Kredytu lub raty kapitałowo-odsetkowej, a także spłata przekraczająca wysokość raty powoduje, że kwota spłaty jest przeliczana po kursie sprzedaży (...), z tabeli kursowej (...) Banku S.A., obowiązującym na dzień i godzinę spłaty (§ 12 ust. 5),
- z chwilą wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego od dnia wytoczenia powództwa o zapłatę wierzytelności Banku z tytułu umowy kredytowej, Bank dokonuje przeliczenia wierzytelności na złote po kursie sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego lub wytoczenia powództwa (§ 15 ust. 4),
- wszelkie zmiany Umowy wymagają zgody obu stron wyrażonej w formie pisemnej pod rygorem nieważności (§ 24),
- integralną część umowy stanowi „Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych – w ramach M. (§ 25 ust. 1 zd. 1).

Tytułem zabezpieczenia spłaty kredytu strony ustanowiły hipotekę kaucyjną na pierwszym miejscu do kwoty 390.000 zł na prawie własności nieruchomości, dla której Sąd Rejonowy w O.prowadzi księgę wieczystą o numerze KW (...) (§ 3 ust. 1).

W § 30 ust. 1 i 2 umowy zostało zawarte oświadczenie kredytobiorcy o następującej treści:

- kredytobiorca oświadcza, że został dokładnie zapoznany z kryteriami zmiany stopy procentowej kredytu, ma świadomość iż zmiana wysokości oprocentowania kredytu dokonana zgodnie z postanowieniem niniejszej umowy będzie wpływać na wysokość rat kredytu oraz na wzrost kosztów obsługi kredytu. Kredytobiorca w pełni akceptuje zasady zmiany stopy procentowej,
- kredytobiorca oświadcza, że został dokładnie zapoznany z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptuje. Kredytobiorca jest świadomy, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe oraz ryzyko zmiany spreadu walutowego, a ich konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wysokość rat kredytu oraz wzrost kosztów obsługi kredytu.

(dowód: umowa kredytu nr (...) k. 23-28, regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych k. 31-38, harmonogram spłat kredytu k. 110)

W dniu 19 marca 2012 r. strony zawarły aneks do umowy na podstawie którego powód mógł rozpocząć spłatę rat kredytu również w bezpośrednio w walucie (...).

(dowód: aneks do umowy k. 29-30)

Kredyt został uruchomiony w dniu 15.12.2009 r. w kwocie 260.000,01 zł stanowiącej równowartość kwoty 96.845,09 CHF.

Powód w okresie od 15.07.2011 r. do dnia 15.01.2021 r. uiszczył na rzecz pozwanego tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowej łącznie kwotę 33.556,98 zł i 59.093,23 CHF.

(dowód: wniosek o wypłatę transzy kredytu – k. 109, zaświadczenie – k. 39, 40-44)

Powód pismem z dnia 09.04.2021 r. złożył reklamację do pozwanego w związku z nieważnością umowy oraz z uwagi na zawarte w niej bezskuteczne postanowienia umowne. Pozwany nie uznał roszczeń powoda.

(dowód: pismo powodów – k. 45-47, pismo pozwanego – k. 48-50)

Dom jednorodzinny, którego budowa została dokończona z środków uzyskanych z kredytu nie był wykorzystywany przez powoda w celu prowadzenia działalności gospodarczej.

(dowód: zeznania powoda- k. 133-134).

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie powoda o zapłatę kwoty 33.556,98 zł i 59.093,23 CHF zostało uwzględnione w całości. Żądanie powoda o ustalenie nieistnienia pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu nr (...) z dnia 08.12.2009 r. również zostało uwzględnione przez Sąd. W ocenie Sądu, mimo, że sama konstrukcja umowy nie jest sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, to jednak zawiera ona postanowienia niedozwolone, których eliminacja skutkuje obiektywnym brakiem możliwości jej wykonania przez obie strony zgodnie z jej istotą. Powództwo podlegało oddaleniu jedynie w zakresie części dochodzonych odsetek ustawowych za opóźnienie od zasądzonej kwoty tj. za okres od dnia 18.05.2021 r. do 05.03.2023 r.

Stan faktyczny został ustalony w oparciu o dokumenty przedłożone do akt sprawy, których wiarygodności żadna ze stron nie kwestionowała oraz zeznania powoda nie stwierdzając podstaw do podważenia ich wiarygodności.

Powód domagał się zapłaty oraz ustalenia nieistnienia stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu nr (...). Podniósł, że fakt zawarcia w umowie niedozwolonych postanowień dotyczących mechanizmu indeksacji kwoty kredytu do waluty szwajcarskiej i związanych z tym przeliczeń kwoty wypłaconej i spłacanej, które to kursy – według jego stanowiska - pozwany mógł kształtować dowolnie, skutkuje tym, że umowa naruszała interesy powoda jako konsumenta i była sprzeczna z dobrymi obyczajami. Wskazał, jako abuzywne następujące postanowienia umowne § 1 ust. 3A, § 10 ust. 4, § 12 ust. 5, § 15 ust. 4.

Zgodnie z art. 189 k.p.c. można domagać się stwierdzenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli strona ma w tym interes prawny, rozumiany jako obiektywną potrzebę usunięcia wątpliwości lub niepewności co do istnienia lub charakteru stosunku łączącego ją z inną stroną. Przyjmuje się również, że interesu w wytoczeniu powództwa o ustalenie nie ma, jeżeli swój cel strona może osiągnąć formułując dalej idące żądanie, które będzie czynić zadość jej potrzebom, np. w formie żądania zwrotu świadczeń spełnionych na podstawie nieistniejącego lub nieważnego stosunku prawnego.

W ocenie Sądu powód ma interes prawny w wystąpieniu z żądaniem pozwu, a polega on na tym, że w istocie domaga się definitywnego usunięcia niepewności prawnej co do istnienia nawiązanego na podstawie umowy stosunku prawnego lub jego treści w przypadku wyeliminowania niektórych ich postanowień z uwagi na ich niedozwolony charakter. Zgodnie z art. 385¹ k.c. skutkiem eliminacji takich postanowień nie zawsze musi być upadek całej umowy, gdyż co do zasady powinna ona obowiązywać dalej w zmienionej treści. W przypadku umowy długoterminowej, jakim jest objęta pozwem umowa kredytu, żądanie zwrotu kwot wypłaconych lub wpłaconych może wynikać z różnych przyczyn, zatem samo rozstrzygnięcie o uwzględnieniu lub oddaleniu żądania zapłaty na tle takiej umowy nie zawsze wyeliminuje wątpliwości co do jej istnienia lub treści. Taką możliwość daje natomiast rozstrzygnięcie o żądaniu ustalenia nieważności lub nieistnienia stosunku prawnego, jakim jest umowa kredytu wskutek jej upadku spowodowanego następczym powołaniem się przez kredytobiorcę – konsumenta – na niedozwolony charakter niektórych jej zapisów, względnie ustalenie, że te zapisy nie są dla niego wiążące (są bezskuteczne).

Dla oceny zasadności roszczeń powoda konieczne zatem będzie ustalenie następującej kolejności:

- dokonanie oceny, czy zawarta umowa jest ważna i jaki jest jej rzeczywisty charakter,
- w przypadku uznania, że umowa jest ważna, dokonanie oceny czy umowa zawiera klauzule abuzywne i ich ewentualnego wpływu na dalszy byt prawny całej umowy bądź jej poszczególnych postanowień,
- ocena zasadności roszczenia o zapłatę.

Ważność umowy i jej rzeczywisty charakter.

Zgodnie z treścią przepisów art. 58 § 1-3 k.c. nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Nieważna jest też czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

Strony niniejszego procesu łączyła umowa kredytu indeksowanego do (...). Fakt jej zawarcia, co do zasady nie był między stronami sporny. Sąd w zakresie treści umowy i czynności ją poprzedzających oparł się na dokumentach złożonych przez obie strony, a mianowicie na umowie kredytu, aneksach do umowy, dokumentach poprzedzających zawarcie umowy oraz potwierdzających stan rozliczeń między stronami, jak również zeznaniach powoda. Sporne były natomiast między stronami określone postanowienia umowy oraz inne około kontraktowe czynności wzajemne stron. Sąd, zatem w pierwszej kolejności odniesie się do samej umowy kredytu, który ze swej istoty charakteryzuje się skomplikowaną siatką pojęć zawartych w jej postanowieniach.

Zasadnicze postanowienia umowy w ocenie Sądu spełniają przesłanki z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia) i pozwalają na uznanie jej za umowę kredytu bankowego. Znane są bowiem strony umów, kwota i waluta kredytu (260.000 zł, waluta waloryzacji (...)), cel, na jaki został udzielony (finansowanie budowy domu jednorodzinnego oraz refinansowanie części poniesionych przez powoda kosztów). Zgodnie z treścią art. 69 ust. 1 prawa bankowego obowiązującego w dacie zawarcia umowy kredytu przez strony przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. To właśnie ten przepis zawierał główne świadczenia stron umowy kredytu. W tym zakresie nie mieści się indeksacja. Był to dodatkowy element umowy służący ekonomicznej opłacalności kredytu. Nie jest on jednak głównym świadczeniem stron, o których jest mowa w art. 385¹ k.c.

Oceny postanowień ww. umowy nie zmienia fakt, że kwota udzielonego kredytu miała być indeksowana kursem waluty obcej przez przeliczenie wysokości sumy kredytowej wypłaconej w walucie polskiej na walutę obcą, ustalenie rat spłaty w walucie obcej i następnie przeliczanie wartości konkretnych spłat dokonywanych w walucie polskiej na walutę obcą i odpowiednie do tego określanie wysokości pozostałego do spłaty zadłużenia w tej właśnie walucie ((...)).

Art. 358¹ § 2 k.c. wprost przewiduje możliwość zastrzeżenia w umowie, że wysokość zobowiązania, którego przedmiotem od początku jest suma pieniężna, zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. W orzecznictwie sądowym zgodnie przyjmuje się przy tym, że w omawianym przepisie chodzi o pieniądź polski, a innym miernikiem wartości może być również waluta obca (wyroki SN w sprawie I CSK 4/07, I CSK 139/17, uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 339/06).

Zważywszy, że postanowienia umowy wyraźnie wskazują, że Bank udziela kredytu w złotych polskich, a jego spłata następuje przez pobieranie należnych rat z rachunku prowadzonego również w tej walucie, nie ulega wątpliwości, że strony zamierzały zawrzeć umowę kredytu bankowego w tej właśnie walucie, która była jednocześnie walutą zobowiązania, jak i jego wykonania.

Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego i stanowią jej w pełni dopuszczalny oraz akceptowany przez ustawodawcę wariant, o czym świadczy nadto wyraźne wskazanie tego rodzaju kredytów (indeksowanych i denominowanych) w treści art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 prawa bankowego oraz wprowadzenie art. 75b prawa bankowego, na podstawie nowelizacji tej ustawy, które to zmiany weszły w życie z dniem 26 sierpnia 2011 r.

Nadto umowa stron jest dopuszczalna w świetle treści art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Istota zawartej przez strony umowy polegała na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez powoda określonej kwoty pieniędzy w walucie polskiej z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie jej równowartości wyrażonej przez odniesienie do miernika w postaci kursu waluty szwajcarskiej. Nie był zatem to w żadnej mierze kredyt udzielony w walucie obcej, niezależnie od tego, w jaki sposób, z jakich źródeł i w jakiej walucie pozwany pozyskiwał środki na wypłacenie powodowi kwoty kredytu, a nadto jak księgował ten kredyt w swoich księgach rachunkowych po jego udzieleniu, skoro przedmiotem zobowiązań obu stron od początku była waluta polska.

Ryzyko zmiany kursu waluty obcej przyjętej jako miernik wartości świadczenia w walucie polskiej z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość zobowiązania kredytobiorcy w stosunku do pierwotnej kwoty wyrażonej w walucie wypłaty, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość jego zadłużenia w tej walucie, a tym samym obniżając wysokość wierzytelności Banku z tytułu spłaty kapitału kredytu w stosunku do kwoty wypłaconej.

Trudno zatem uznać, aby konstrukcja umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej była sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, skoro ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża co do zasady obie strony. Nie ma również przeszkód, by strony w umowie określiły sposób ustalania kursu dla uniknięcia wątpliwości na tym tle w toku wykonywania umowy. Zamieszczenie postanowień w tym zakresie samo w sobie nie narusza zatem przepisów prawa, zasad współżycia społecznego, ani nie jest sprzeczne z naturą zobowiązania kredytowego.

Przedstawione okoliczności pozwalają uznać, że powód miał świadomość zarówno rodzaju zawartej z pozwanym umowy kredytu, jak też wiążących się z tym konsekwencji prawnych i finansowych. Przed zawarciem umowy podpisał oświadczenie, o akceptacji ryzyka kursowego (k. 101). Ponadto, powód zeznał „Wiedziałem, że banki stosują kursy kupna i sprzedaży, to naturalna praktyka.(...). Miałem świadomość, że kursy mogą się zmieniać. Miałem świadomość, że może to wpłynąć na wysokość raty.” (protokół rozprawy – k. 134).

W tym stanie rzeczy należy przyjąć, że umowa zawarta przez strony nie jest sprzeczna z art. 353¹ k.c. i art. 69 Prawo bankowe.

Ocena postanowień umowy pod względem abuzywności i ich wpływ na ważność umowy.

Celem ustalenia, czy żądanie zapłaty usprawiedliwione jest co do zasady, konieczne jest dokonanie oceny klauzul waloryzacyjnych zawartych w umowie o kredyt hipoteczny. Powód podnosząc zarzut nieważności umowy powoływał się bowiem na abuzywność jej konkretnych postanowień i wskazywał na ustalenie sposobu indeksowania kwoty kredytu. W następnej kolejności dokonać należy zatem oceny postanowień zawartej przez strony umowy celem ustalenia, czy stanowią one niedozwolone postanowienia w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.

Ustalony w umowie z konsumentem sposób ustalania kursu waluty indeksacyjnej przyjmowanego do rozliczeń umowy może być przedmiotem oceny, czy nie stanowi postanowienia niedozwolonego. Zgodnie bowiem z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym uznanie, że treść danego

postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (wyrok SA w Warszawie z 14 czerwca 2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12 oraz wyrok SA w Poznaniu z 6 kwietnia 2011 r. w sprawie I ACa 232/11).

W związku ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ((...)), zajęтым w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie (...) na tle wykładni dyrektywy (...), i podtrzymanym tam poglądem dotyczącym natury klauzul wymiany (indeksacyjnych), które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe, określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44 powołanego wyroku), postanowienia w tym zakresie podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie (art. 385⁽¹⁾§ 1 zd. drugie k.c.). W przypadku uznania ich za niedozwolone konieczne staje się również rozważenie skutków tego stanu rzeczy.

Przechodząc do oceny postanowień wskazywanych przez powoda jako niedozwolone, wskazać trzeba, że były zawarte w umowie w zakresie, w jakim odnosiły się do tzw. mechanizmu indeksacji. Przewidywały, że wysokość zobowiązania stron będzie wielokrotnie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty indeksacyjnej. Kwota kredytu wypłaconego w PLN miała zostać przeliczona na (...) według kursu kupna tej waluty opublikowanej w bliżej nieokreślonej tabeli obowiązującej w Banku (§ 1 ust. 3 i 3A umowy). Następnie raty potrącały w PLN miały być przeliczane na (...) według kursu sprzedaży publikowanego w tak samo niezdefiniowanej tabeli (§ 10 ust. 4 umowy). Podobnie w przypadku wcześniejszej spłaty całości kredytu lub raty kapitałowo-odsetkowej kwota spłaty miała być przeliczona na (...) według kursu sprzedaży z tabeli kursowej (§ 12 ust. 5 umowy).

Bezspornie mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób w umowie ani w regulaminie, ani też nie zdefiniowano, jak powstaje tabela zawierająca te kursy, co oznacza, że pozwany miał swobodę w zakresie ustalania kursu waluty indeksacyjnej.

W ocenie Sądu Okręgowego nie ulega zatem wątpliwości, że umowa stron została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez Bank. Powód mógł wybrać rodzaj kredytu, który najbardziej mu odpowiadał z tych które mu zaoferowano, uzgodnić kwotę kredytu w walucie polskiej, natomiast nie uzgadniano z nimi wszystkich pozostałych postanowień, w szczególności nie uzgadniano tego, czy może skorzystać z innego kursu waluty niż przyjmowany przez pozwanego. Okoliczność tę potwierdził przesłuchany w charakterze strony powód. Powód A. O. zeznał, że „Nie było mowy na temat sposobu ustalenia kursu w trakcie rozmowy z doradcą kredytową. Myślę, że o to nie pytałem. Nie było żadnych negocjacji kredytowych, poinformowano mnie, że to jest znacznie tańszy kredyt niż w PLN i ja na to przystałem. (...) Nie podano mi informacji w jaki sposób bank ustala tabelę kursów w (...) S.A.” (protokół rozprawy k. 133v). Powyższe potwierdza, że postanowienia umowy nie były uzgodnione indywidualnie z powodem w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c.

W tym stanie rzeczy nie ma podstaw do przyjęcia, że postanowienia umowy w zakresie mechanizmu ustalania kursu waluty, wyznaczającego wysokość zobowiązania powoda względem pozwanego, zostały w przypadku umowy stron uzgodnione indywidualnie.

Z uwagi na to, że powód wskazywał, że ww. postanowienia są niedozwolone, należało rozważyć, czy – skoro dotyczą głównego przedmiotu umowy – są wystarczająco jednoznaczne i czy wynikające z nich prawa lub obowiązki stron zostały ukształtowane sprzecznie z dobrymi obyczajami lub w sposób rażąco naruszający interesy powodów jako konsumentów. Kwestionowane postanowienia przewidują indeksację kredytu kursem waluty obcej i odwołują się do tabeli, co do której wskazano jedynie, że chodzi o tabelę obowiązującą w banku, bez wskazania, w jaki konkretnie sposób jest ona ustalana i jak ustalone są umieszczone tam kursy walut. To zaś nie pozwala na jednoznaczne określenie zakresu tych postanowień i konsekwencji płynących dla kredytobiorcy. Trudno uznać, aby tak sformułowane postanowienia były wystarczająco jednoznaczne. Podkreślenia wymaga, że kwestionowane postanowienia wskazywały na dwa rodzaje kursów – kurs kupna do ustalenia wysokości kredytu w tej walucie po jego wypłacie w walucie polskiej oraz kurs sprzedaży do ustalenia wysokości kolejnych rat spłaty w PLN i spłaty całego zadłużenia w przypadku

wypowiedzenia. Zważywszy, że sposób ustalania tych kursów nie został określony w umowie, oznacza to, że mogły być one wyznaczane jednostronnie przez Bank. Nie zmienia tego okoliczność, że w pewnym zakresie Bank mógł doznawać pewnych ograniczeń dotyczących wyznaczania kursu z uwagi na działania regulatora rynku, czy z uwagi na sytuację gospodarczą, gdyż nadal były to czynniki niezależne od kredytobiorcy, na które kredytobiorca nie miał żadnego wpływu. Na tle tak ukształtowanych postanowień dotyczących kursu waluty, która ma być miernikiem waloryzacji (przeliczania) zobowiązań wynikających z umowy kredytu bankowego utrwalony jest pogląd, że mają one charakter niedozwolony, gdyż są „nietransparentne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron” (uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 382/18 i przywołane tam orzecznictwo). Wysokość kredytu w walucie obcej, na którą ma być przeliczony po wypłacie w walucie polskiej, a następnie wysokość, w jakiej spłaty w walucie polskiej będą zaliczane na spłatę kredytu wyrażonego w walucie obcej, zależy bowiem wyłącznie od jednej ze stron umowy. Oznacza to, że po zawarciu umowy kredytobiorcy (powód) miał ograniczoną możliwość przewidzenia wysokości zadłużenia w (...) po wypłacie kredytu w PLN, skoro kursy wymiany określić miał Bank. Co więcej, uprawnienie do określania kursów wymiany dawało Bankowi możliwość wpływania na wysokość zobowiązania do spłaty w PLN w całym okresie wykonywania umowy. W sposób dowolny mógł kształtować wysokość zobowiązania powoda w walucie, w jakiej spłacał kredyt. Tym samym uzyskał też narzędzie do potencjalnego zminimalizowania niekorzystnych dla siebie skutków zmiany kursów na rynku międzybankowym lub zmian w zakresie oprocentowania (obniżka stopy bazowej), gdyż teoretycznie mógł je rekompensować podwyższeniem kursu sprzedaży przyjętego do rozliczenia spłat kredytu.

W ocenie Sądu przyznanie sobie przez pozwanego we wskazanych postanowieniach jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że były one sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy powoda w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Takie rozwiązania dawały bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na powodów całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty indeksacyjnej i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości ich zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu. Nie ma zaś znaczenia, czy z możliwości tej Bank korzystał, ani to, czy w toku wykonywania umowy zmienił swoje zasady na bardziej transparentne. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy bowiem taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta, przy czym zgodnie z art. 385² k.c. ewentualna abuzywność postanowień umowy podlega badaniu na datę jej zawarcia z uwzględnieniem towarzyszących temu okoliczności i innych umów pozostających w związku z umową objętą badaniem (uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Skoro zatem dla oceny abuzywności zapisów umowy istotny jest stan z daty jej zawarcia, to bez znaczenia dla tej oceny pozostaje, w jaki sposób pozwany wykonywał lub wykonuje umowę, w szczególności to, w jaki sposób ustalał, czy też ustala swoje kursy, czy odpowiadały one kursom rynkowym, w jaki sposób pozyskiwał środki na prowadzenie akcji kredytowej i w jaki sposób księgował, czy też rozliczał te środki oraz środki pobrane od kredytobiorcy. Z tego względu Sąd pominął również wniosek pozwanego o przeprowadzenie opinii biegłego z zakresu finansów.

W świetle powyższych okoliczności w ocenie Sądu wskazane wyżej postanowienia umowy dotyczące stosowania dwóch różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalone przez jedną ze stron umowy (Bank) nie zostały uzgodnione indywidualnie z powodem i kształtowały jego zobowiązania w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, a zatem miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c. i w związku z tym nie wiążą powoda.

Wyeleminowanie wskazanych zapisów i związanie stron umową w pozostałym zakresie, czyli przy zachowaniu postanowień dotyczących indeksacji kredytu oznaczałoby, że kwota kredytu wypłaconego powodowi powinna zostać przeliczona na walutę szwajcarską, a powód w terminach płatności kolejnych rat powinien ją spłacać w walucie polskiej, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenie. Nie ma przy tym możliwości zastosowania w miejsce wyeleminowanych postanowień żadnego innego kursu waluty.

Zgodnie z wiążącą wszystkie sądy Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy (...) dokonaną przez (...) w powołanym już wyżej wyroku z dnia 3.10.2019 r. w sprawie (...):

- a) w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następnie je zaakceptuje,
- b) w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisem, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku (...)),
- c) nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałoby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku (...)),
- d) w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjąć, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku (...)),
- e) nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku (...)).

Wyraźnie wskazać przy tym trzeba, że ani prawo unijne, ani prawo polskie nie wymaga, aby w związku z zastrzeżeniem klauzuli abuzywnej konsument bezwzględnie uzyskał możliwość powołania się na nieważność całej umowy (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 marca 2012 r. w sprawie (...), J. P. i V. P. przeciwko SOS financ spol. sr.o., (...)-144, pkt 33).

Przenosząc powyższe uwagi na stan faktyczny niniejszej sprawy należy wskazać, że brak możliwości stosowania norm o charakterze ogólnym nie pozwala na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.), które w odniesieniu do innych stosunków prawnych pozwalałyby na ustalenie wartości świadczenia określonego w walucie obcej np. przez odniesienie się do tej waluty według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski lub innych kursów wskazywanych przez strony w umowie. Nie ma zwłaszcza możliwości sięgnięcia po przepis art. 358 § 2 k.c., który posługuje się takim właśnie kursem w przypadku możliwości spełnienia świadczenia wyrażonego w walucie obcej. Po pierwsze, świadczenia obu stron były wyrażone w walucie polskiej (wyплаты kredytu i jego spłata następowały bowiem w PLN, a (...) był tylko walutą indeksacyjną). Zastosowanie tego przepisu nie spowodowałoby możliwości ustalenia kursu, według którego należałoby przeliczać zobowiązania stron sprzed wejścia wskazanego przepisu w życie, czyli przede wszystkim ustalić wysokości zadłużenia w (...) po wypłacie kredytu.

W ocenie Sądu brak określenia kursów wymiany i możliwości uzupełnienia umowy w tym zakresie skutkuje koniecznością wyeliminowania z niej całego mechanizmu indeksacji, który - określony przy pomocy niedozwolonych postanowień dotyczących kursu wymiany - jawi się w całości jako sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający interesy kredytobiorcy - konsumenta.

Jak już wyżej zaznaczono, zgodnie z treścią art. 69 ust. 1 prawa bankowego obowiązującego w dacie zawarcia umowy kredytu przez strony przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami

w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. To właśnie ten przepis określał główne świadczenia stron umowy kredytu. Są nimi bowiem te które zdefiniował ustawodawca dla umowy kredytu a nie wszystkie, które poddawały strony. Indeksacja nie jest więc świadczeniem w rozumieniu wskazanego przepisu.

Eliminacja wyłącznie klauzul abuzywnych odnoszących się do mechanizmu indeksacji w zakresie umowy skutkowałaby tym, że przedmiotowa umowa w dalszym ciągu nadalaby się do wykonania. Jednakże, w umowie zawartej 8 grudnia 2009 r. strony ustaliły, że wysokość zmiennej stopy procentowej w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M dla waluty w której został udzielony kredyt z dnia 29 września 2009 r. wynoszącą 0,29 %, powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę mBanku w wysokości 6,80 % (§ 9 ust. 2). Nie wskazano jednak jakiej waluty dotyczy LIBOR 3M. Wskaźnik ten jest publikowany osobno dla każdej z walut indeksacyjnych. Jest różny dla każdej z nich w tym samym okresie. W umowie bank nie wskazał, że dotyczy on (...). Nie sposób więc zastosować (...) z tej właśnie waluty. Sam zaś LIBOR, jako składnik oprocentowania ma istotne znaczenie nie tylko dla Banku ale i kredytobiorcy. Gdy rośnie, powiększa wskaźnik oprocentowania, gdy maleje – osiągając wartość ujemną, pomniejsza marżę. Tak więc nie można tu zastosować mechanizmu pominięcia tego składnika i pozostawienia samej marży, bo godziłoby to w słuszny interes obu stron.

Z uwagi na brak sposobu określenia oprocentowania nie jest zachowany element odpłatności umowy kredytu, a ustalone raty w PLN nie dają się wyodrębnić. Eliminacyjny skutek pominięcia klauzul abuzywnych, przy zastosowanych zapisach umownych nie pozwala wykonywać umowy.

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy pozostawała również późniejsza zmiana tej umowy, wprowadzona na podstawie aneksu. Miałyby one znaczenie, gdyby aneks został zawarty w celu jednoznacznego wyeliminowania postanowień niedozwolonych, o których abuzywności kredytobiorca został poinformowany lub miał tego świadomość, a nadto godził się na ich zastosowanie do przeszłych rozliczeń, w ramach zmiany umowy decydując się na ich wyeliminowanie wyłącznie na przyszłość. Tymczasem zmiana umowy za pomocą aneksu i spłata zadłużenia w walucie (...) nie ma znaczenia. Saldo zadłużenia nie uległo zmianie i wynikało z pierwotnie wyliczonej kwoty udzielonego kredytu na podstawie abuzywnych postanowień. Zawarcie aneksu nie spowodowało, że została „naprawiona” pierwotna wadliwość umowy. Dodatkowo, należy podkreślić, że ustalenie czy określone postanowienie umowy było niedozwolone dokonuje się na chwilę zawarcia umowy, a nie aneksu zmieniającego tą umowę.

Powód wykazał, że kredyt zaciągnął na dokończenie budowy domu jednorodzinnego w celu zaspokojenia własnych potrzeb mieszkaniowych, tym samym działał jako konsument. Powód na rozprawie w dniu 11.10.2022 r. wskazał, że „potrzebowałem kredytu na skończenie budowy domu, którą rozpocząłem w 1996 r. Budowałem go ze środków własnych. Dom był przeznaczony dla potrzeb zamieszkania przeze mnie i moją rodzinę. (...) W momencie brania kredytu prowadziłem działalność w sektorze konfekcjonowania odzieży. Budynek nie był przeznaczony na prowadzenie działalności gospodarczej. Do tego celu służyła mi hala produkcyjna, zlokalizowana na sąsiedniej działce. Koszt obsługi kredytu nie był wliczany do kosztów prowadzenia działalności gospodarczej. (...) Dom był w O. przy ul. (...). Działalność miałem zarejestrowaną pod adresem H. 10. W pewnym momencie zmieniałam wpisy w (...) i podejrzewam, że na skutek błędu pracownik wpisał jako adres działalności adres mojego miejsca zamieszkania. Zamiast miejsca działalności gospodarczej, ja tego nie skontrolowałem. Moje przedsiębiorstwo było w hali na działce obok. Mogło to być w okresie 2012-2014. W domu nie było wyodrębnionego miejsca na prowadzenie działalność gospodarczej. (...) Cały ten teren składa z kilku działek o łącznej powierzchni 1.66 ha. Przedtem było to w jednej księdze wieczystej. Teraz jest już w kilku. Widocznie źle zrozumiałem pojęcie lokalizacji. Ponieważ i budynek w którym prowadziłem działalność i w którym chciałem mieszkać był w jednej księdze wieczystej tak zrozumiałem lokalizację. To była jedna księga wieczysta, ale była w niej kilka działek o różnych numerach i powierzchniach. Ta nieruchomość nie była nigdy wynajmowana.” (protokół rozprawy – k. 133v-134). Bank nie przeprowadził dowodu przeciwnego. W świetle zeznań powoda, Sąd uznał, że powód zawarł z pozwanym umowę jako konsument w rozumieniu art. 22¹ k.c. i w związku z tym przysługuje mu ochrona konsumentka przewidziana w art. 385¹ k.c.

Z uwagi na powyższe na podstawie art. 189 k.p.c. przy zastosowaniu art. 385¹ k.c. Sąd ustalił nieistnienie pomiędzy stronami stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu nr (...) z dnia 8 grudnia 2009 r. **jak w punkcie III sentencji wyroku**, uznając, że wobec dalszego braku możliwości wykonywania umowy powód ma interes prawny w ustaleniu treści stosunku prawnego łączącego go z pozwanym.

Z uwagi na powyższe w oparciu o art. 410 § 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 33.556,91 zł i 59.093,23 CHF, o czym orzekł jak w **punkcie I i II sentencji wyroku**.

Powyższa kwota stanowi sumą świadczeń uiszczonych przez powoda tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych w okresie 15.07.2011 r. do dnia 15.01.2021 r. Strona powodowa mogła żądać zwrotu całej uiszczonej kwoty od pozwanego Banku, natomiast zdecydowała dochodzić się w toku niniejszego postępowania jedynie jej części. Powód udokumentował żadaną kwotę zaświadczeniem wystawionym bezpośrednio przez bank, którego autentyczności pozwany nie podważył (oświadczenie pełnomocnika pozwanego na rozprawie w dniu 11.10.2022 r. – k. 133v). Z tego względu Sąd oparł na nim swoje ustalenia, co do wysokości należnego powodowi świadczenia. Dokonanie zsumowania wpłat dokonanych przez powoda nie stanowiło skomplikowanego działania matematycznego. Z tego względu Sąd pominął wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z zakresu bankowości jako nieistotny dla rozstrzygnięcia.

Zgodnie z poglądem przyjętym przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7.05.2021 r. w sprawie (...), w przypadku następczej nieważności umowy kredytowej po obu jej stronach powstają odrębne roszczenia o zwrot świadczeń nienależnie spełnionych. Ostatecznie zatem świadczenia te podlegają zwrotowi niezależnie od siebie, bez konieczności badania z urzędu, czy ich wzajemna wysokość prowadzi do powstania stanu wzbogacenia, który byłby miarą zwrotu różnicy między tymi świadczeniami. Sąd Najwyższy nadał wskazanej uchwale moc zasady prawnej, co oznacza, że będzie ona stosowana przez ten sąd również w innych sprawach.

Powód żądał zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie od żądanych kwot tj. 33.556,98 zł i 59.093,23 CHF od dnia 18.05.2021 r. do dnia zapłaty i to żądanie zostało uwzględnione jedynie w części – co do zasądzenia odsetek za opóźnienie jednakże od innej daty początkowej. Żądanie powoda zostało uznane przez Sąd za zasadne od dnia 06.03.2023 r. tj. od dnia wydania wyroku. Z uwagi na skomplikowany charakter sprawy, mnogość zarzutów oraz rozbieżność orzecznictwa pozwany dopiero po przeprowadzeniu całego postępowania dowodowego miał dostateczną wiedzę, która pozwalała pozwanemu na ocenę zasadności roszczeń powoda.

W związku z tym, Sąd na podstawie art. 481 § 1 k.c. zasądził odsetki za opóźnienie od dochodzonych kwot od dnia 06.03.2023 r. do dnia zapłaty, o czym orzekł w pkt **I i II sentencji wyroku**. Na tej samej podstawie prawnej Sąd oddalił żądanie odsetek od żądanych kwot od dnia 18.05.2021 r. do dnia 05.03.2023 r., o czym orzekł w pkt **IV sentencji wyroku**.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 100 k.p.c. poprzez obciążanie pozwanego obowiązkiem ich zwrotu na rzecz powoda w całości. Powód uległ swemu żądaniu w nieznacznym zakresie tj. odnośnie odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 33.556,98 zł od dnia 18.05.2021 r. do dnia 05.03.2023 r. oraz kwoty 59.093,23 CHF od dnia 18.05.2021 r. do dnia 05.03.2023 r.

Koszty procesu po stronie powoda obejmowały uiszczoną opłatę od pozwu (1.000 zł), opłatę skarbową za pełnomocnictwo (17 zł), wynagrodzenie pełnomocnika (radcy prawnego) w stawce wynikającej z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (10.800 zł).

Sąd nie znalazł podstaw do zasądzenia na rzecz powoda zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w podwójnej wysokości, o co powód wnosił. Niniejsza sprawa nie wymagała ponad standardowego nakładu pracy ze strony pełnomocnika oraz licznej wymiany pism procesowych.

O odsetkach od zasądzonych kosztów procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c.

Z tego względu Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 11.817 zł, o czym orzekł jak w **punkcie V sentencji wyroku.**